

NEARNESS OF NAME

שלח תש"ע

לעלו נשמת שולמית בת משה זלמן ז"ל

Parashet Shelach

HASHEM spoke to Moses, saying, ² "Send forth men, if you please, and let them spy out the Land of Canaan that I give to the Children of Israel; one man each from his father's tribe shall you send, every one a leader among them." ³ Moses sent them forth from the Wilderness of Paran at HASHEM's command; they were all distinguished men; heads of the Children of Israel were they.

⁴ These are their names: For the tribe of Reuben, Shammua son of Zaccur. ⁵ For the tribe of Simeon, Shaphat son of Hori. ⁶ For the tribe of Judah, Caleb son of Jephunneh. ⁷ For the tribe of Issachar, Yigal son of Joseph. ⁸ For the tribe of Ephraim, Hoshea son of Nun. ⁹ For the tribe of Benjamin, Palti son of Raphu. ¹⁰ For the tribe of Zebulun, Gaddiel son of Sodi. ¹¹ For the tribe of Joseph for the tribe of Manasseh, Gaddi son of Susi. ¹² For the tribe of Dan, Ammiel son of Gemalli. ¹³ For the tribe of Asher, Sethur son of Michael. ¹⁴ For the tribe of Naphtali, Nahbi son of Vophsi. ¹⁵ For the tribe of Gad, Geuel son of Machi.

¹⁶ These are the names of the men whom Moses sent to spy out the Land. Moses called Hoshea son of Nun "Joshua."

2

16. Moses prays for Joshua. Moses added the letter י to Hoshea's name, so that his name would begin with the letters of God's Name [יהוה]. The Hebrew name Yehoshua means, God save or God will save, which signifies that Moses prayed, "May God save you [Joshua] from the conspiracy of the spies" (Rashi). This intimates that even before the mission began Moses suspected that it would end disastrously; nevertheless, he permitted them to go, because the people wanted it and God does not deny people their freedom of choice.

3 עקב' קנים

והנה ידוע ומפורסם כלל גדול בתורה, כי מכל איבוע שבתורה צריך ללמוד לקח נשגב בעבודת ה', שהרי בגלל זה היא נקראת "תורה" מלשון "הוראה", כי עלינו ללמוד לקח הוראה בעבודת ה' מכל אות ומכל תג, הנה כי כן מנהג הלקח שאנו אנשים פשוטים חייבים ללמוד מהכשלונו הגדול של המרגלים צדיקים ונשיאי ישראל, כדי להשתמש בו בחיינו היום יום, כלומר מה היה שורש הכשלונו של המרגלים, שמתוך זה נשכיל להבין שלא לחזור על טעות

11

4 Shabbat with Rav Pan - pg 248

Hashem save you from the conspiracy of the *meraglim*.¹¹ Moshe understood that there is great significance in the name of a person, and it can serve as a strong form of protection against sin.

Many of the choices of names found in *Chumash* were based on מאורעות (incidents) that occurred, as expressions of gratitude to Hashem for His many kindnesses, or as descriptions of the particular missions people had in life.

There are very few examples in the Torah of people being named for ancestors or teachers. Yet this has been the custom for many centuries and is found numerous times in the Gemara. The source for naming a child after a great *tzaddik* is noted in *Avos D'R' Nassan* (12:4), where it says that many people named their sons Aharon after the death of Aharon HaKohen. Aharon was an אורב שלום ורודף שלום, a great peacemaker (see *Rashi, Bamidbar 20:29* and *Pirkei Avos 1:12*) who was enormously successful in restoring the *shalom bayis* between couples who were experiencing marital problems. When the harmony in their homes returned due to the tireless efforts of Aharon, and the couple eventually had a son, they named him Aharon in gratitude.

5 Many have the tradition to name some of their children after their Torah teachers.² Most people name their children after departed parents, grandparents, or earlier ancestors (see *Torah Temimah to Bereishis 32:11, §4, (ד"ה גם אפשר)*). This tradition is alluded to in the Torah itself. When Yaakov blessed Yosef's children Ephraim and Menashe, he said, "ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק, *May my*

name be declared upon them and the names of my forefathers, Avraham and Yitzchak" (*Bereishis 48:16*). The literal meaning of the *pasuk* is that Yaakov expressed the hope that the names of his descendants would always be worthy of being linked to their illustrious forefathers. Nevertheless, it does hint to the idea that if children carry the names of their righteous ancestors it will serve as a lifelong impetus for them to emulate their ways and add additional golden links to their family chain.

6

R' Moshe Sternbuch, in his *Ta'am Vodaas* (p. 264) on this *pasuk* in *Vayechi*, writes about the importance of a person being called only by his Jewish name, and the impropriety of using a secular name. One of the reasons the Jewish people in Egypt merited to be redeemed from slavery was that they retained their Jewish names, which served as a barrier against assimilation. In a famous address given by the Malbim to his congregants in Bucharest, Romania, he decried the prevalent practice of calling children by their Romanian (civil) names, saying that this was the first major step down the slippery slope into assimilation and intermarriage. Jews should proudly call themselves only by the names given them at the time of their *bris milah* (or, for girls, when they were named at the reading of the Torah) and not have secular names at all.

If a secular name is required according to the law of the land, it should only be used when dealing with the gentile authorities or on official or legal documents where a civil name is mandatory. But to use such names among fellow Jews is improper.¹

R' Moshe Schick, the great disciple of the Chasam Sofer and a leading fighter against the onslaught of the Reform movement, wrote a lengthy responsa (*Yoreh Deah* §169) on the importance of a Jew calling himself only by his Jewish name. In fact, he would often repeat the origin of his own family name, Schick. When the Austro-Hungarian Empire required every Jew in its dominion to take a surname in addition to his Jewish name, Rav Schick's father chose the name ש"ק, which was an acronym of the Hebrew words "שם ישראל קודש," *the name of a Jew is holy.* This would serve as a

+

Thus, as we read about the tragedy of the *meraglim*, we learn the lesson of how, through the power of adding a small *yud* to the name of his *talmid*, Moshe gave Yehoshua the *koach* to withstand the temptation to speak critically about Eretz Yisrael as his fellow spies did. That eventually earned Yehoshua the privilege of entering the Land of Israel, and illustrates the power inherent in a name.

שם האדם הוא ענין נשגב ונכבד עד מאוד, המשפיע על מהות האדם וקשור בו בקשר ישיר והיינו ששמו קשור בקשר אמיץ עם מהותו, ובלתינתגשמת אישיותו, והקשר הזה ממילא משפיע באדם באופן ישיר ואוטומטי על מידותיו ומעשיו, כפי שיבואר בענף ב-ג יעו"ש.

וכידוע ששמו של אדם הוא נשמתו! וכמו שכתב הרמ"ז הו"ד בס' מדבר קדמות למרן החיד"א (בקונטרס אחר המדבר ערך צדיק). ובביאור הדברים י"ל, דשמו של האדם למטה מכוון כנגד השם האמיתי למעלה, וכמו שכתב השל"ה (בתולדות אדם), ע"פ מש"כ הקדמונים בספר התמונה ובעל הפרדה, שכל אות ואות באותיות לשון הקודש יש בו רוחניות, הן מצד צורתה, והן מצד הערכי שלה, ואם בכל אות ואת כך, על אחת כמה וכמה, כשמצדדים ומחברים כמה וכמה אותיות לתיבה אחת, ויחידה אחת, הרי הרוחניות שיש באותה התיבה רבה ועצומה מאוד, והנה בכל דבר גשמי המתקיים בעולם הזה, אין עיקרו ושורשו גשמי, אלא יש לו שורש רוחני למעלה, אשר מהם השתלשל והתפשט עד שנתגשם, והרי הוא כמות שהוא בעולם הזה, ואולם רק בעולם הזה הוא גשמי, אך בעולמות הרוחניים הוא רוחני.

אדם הראשון ברוח הקודש שקיבל מאת הבורא יתברך, ידע להפליא ולצרף אותיות ותיבות ולהתאימן ולהשוותן ממש להשם שנקרא בשורשו הרוחני, ומוסיף השל"ה הקדוש וכותב, כי כה גדולה ונעלה, חכמה זו עד שמי שיידע שמות בעלי חיים בעולם הזה יידע הוא שמותם

ולכן כשקוראים לאדם הישן בשמו הוא מתעורר מיד, משום שמעיר את נשמתו, וכמו שכתבו בכמה ספרים, שבדבר זה ניתן להוכחה מוחשית, והיינו כשאדם שקוע בתרדמה עמוקה, עכ"ז שום קול או רעש ואפילו של רעמים וברקים, לא יעירו אותו מתרדמתו העמוקה, ולפעמים אפילו שמזיזים אותו אינו מתעורר, אמנם ישנה דרך אחת ויחידה להעירו, והוא שיקרא לו בשמו, ותיכף ומיד הוא מתעורר, והוא משום שבשעה שהאדם ישן, רדומים וישנים כל כוחות הגוף, והחושים אינם עירניים דיים כדי לחוש ולהרגיש את כל מה שקורה מסביבו, וגם כאשר אדם מרוכז באיזה שהוא ענין שנמצא בו כעת, גם אז אין החושים ערים ומחודדים לקלוט את מה שמתרחש מסביבו, וכיון ששמו של אדם הוא שורש נשמתו, על כן כאשר שומע האדם את שמו מיד מתעורר, משום שקריאת השם פוגעת ונוגעת ישירות בשורש נשמתו, אשר היא המנוסת ומנהיגה את כוחות הגוף ושולטת בהם.

היוצא מכל זה, שטמון בשם תמצית תפקידו העיקרי והמרכזי של בעל השם וב"ש"ם נקבע קישורו וחיבורו לרוחניות למעלה, השם של האדם בעולם הזה מקביל לשם של שורשו הרוחני למעלה, וככל שהאדם מתקדם יותר, ומבטל רצון הגוף ותאוותיו, כפי שיעור זה ישנו חיבור וקישור בין שמו כאן בעולם הזה לשמו הרוחני למעלה שזהו שורשו, ומאידך להיפך אם האדם בוחר בדרך הרע ובמעשים רעים ח"ו, זה גורם לניתוק ופירוד בין מקור שורשו וחיותו, וזהו היסוד ושורש ענין "כרת" האמורה בתורה, יסודות אלו מפורשים בספרי הקדמונים באור החיים הקדוש ובנפש החיים.

מובא במדרש תנחומא (פ' האזינו) לעולם יבדוק האדם נשמתו וקויו לבנו, הראוי להיות צדיק כי לפעמים השם גורם טוב או רע וכו', ומובא בס' חסידים (ס' רמד) שהשם יכול להשפיע לטובה או לרעה, לטובה: יש אדם, שכל הנקראים בשמו יצליחו לגדולה, וזהו ויקרא בהם שמי ושם אבותי (בראשית מח-טז) וכתוב (בישעיה סו-כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה' כן יעמוד זרעכם ושמכם וכתוב שם (מג-א) קראתי בשמך לי אתה, הרי שיש אדם שכל אותם הנקראים על שמו יחיו, ויהי בניו קיימים ויעמידו תולדות, לרעה: יש להיפך שנא' (שם סה-טו) והנחתם שמכם לשבועה לבחיירי והמיתך ה' אלוקים ולעבדי יקרא שם אחר וכתוב שם (יד-כ"ב) להכרתי שם לבבל שם ושאר ונין ונכד, וכתוב באיוב (יה-ט) לא נין לו ולא נכד בעמו, ואין שריד במגוריו, וכתוב (שם יז) זכרו אבד ולא שם לו על פני חוץ.

11

ומובא במגיד מישרים (למרן הבי"ו) פ' שמות, שהשם גורם לטוב או לרע, מי שנקרא בשם אברהם נוטה לעשיית חסד, ומי שנקרא יוסף או שהוא גיבור בעריות או שהוא זן ומפרנס לאחרים, כמו יוסף הצדיק שזן ופירנס את אביו ואחיו, וכן שאר שמות, אע"פ שישנם רשעים שיש להם שמות של צדיקים, גם להם יש השפעה ונטיה לאותם מידות טובות שהיה לאותו הצדיק, וכן מצינו אצל נבל הכרמלי שאשתו אביגיל אמרה עליו "כשמו כן הוא", נבל שמו ונבלה עמו (שמאל א. כב, כה) וכו', ואילו זכו הדורות, היה הקב"ה קורא שם לכל אחד ואחד, ומשמו היו יודעים את טיבו ואת מעשיו. (ילקוט שמעוני ישעיה רמז פ' תמט, בשם מדרש תנחומא). וכ"כ בס' נועם אלימלך פרשת לך לך יעו"ש.

וכן כתוב בספר הקדוש נועם אלימלך פרשת לך לך שלפעמים שמו גורם היינו השם שהוא נקרא כשם אדם כשר וישר זה גורם לאדם שיהיה צדיק למשל מי ששמו אברהם ורוצה לעבוד השם יתברך ברוך הוא אזי השם הזה גורם ומסייע לו שיהיה צדיק

ומובא עוד בזוהר-א"ג דף עה: מעשה באחד ששמו אלעזר ונעשה בעל תשובה גמור, אמרו לו חכמים, דשמו גרם לו שהש"ת עזרו לחזור למוטב.

א"כ נמצינו למדים זה שאמרו שהשם גורם לטובה או לרעה, הוא לא רק לענין תורה ומעשים טובים ויראת שמים, אלא גם לענין גדולה והצלחה, ואם יתקיימו בניו ויעמידו תולדות או להיפך ח"ו.

ולכן יש לבדוק ולבחור בשם טוב לבנו או לבתו שישיפע לו ברכה והצלחה, ויסייע לו לעבודת הש"ת כל ימי חייו, ואם יש לו ספיקות בקביעת השם ילך אצל חכם או לאחד מצדיקי הדור הבקאים בענינים אלו, שיורה לו מה לעשות, ואין לזלזל בענינים אלו, דבר זה הוא מהדברים העומדים ברומם של עולם, דבזה תלוי כל עתידו של האדם, ומעשים בכל יום כשאדם נקרא אחר אדם צדיק, זה מועיל ומשפיע ומסייע מאוד ולהיפך ח"ו מי שנקרא על שם אדם רשע, זה משפיע וגורם שיהיה אותו האדם הנקרא כן ג"כ רשע, ומן הראוי שיתפלל להש"ת לפני שקורא וקובע שם לבנו או לבתו, שיזמין לו חייית שם טוב שיועיל ויסייע לילדיו שיהיו קדושים וטהורים כל ימי חייהם לעבודת הש"ת, (ויש נוסח תפילה שהבאתי בסוף הספר), והבא להיטהר מסייעין בידו. [ועי"ע בקונטרס שמא גרים (עמ' פד') מש"כ מס' עולם הפוך. שאין השפעת השם מבטלת ח"ו את כוח הבחירה, כי האמת היא שהבחירה חופשית, אלא שהשם הוא "הכנה" כלומר שהשם מורה על מי שהוא מוכן יותר לטוב או להיפך, וע"פ רוב הוא נשאר בבחינתו, עכ"ז יש כוח ביד בחירתו להפך ההכנה ההיא אלא שצריך לזה יותר כוח של תפילה ורצון, וכידוע הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ועכ"פ הכל לפי בחירתו. ועי"ש. ועי"ע בפיהוש הכותב עמ"ס ברכות (ז') מש"כ בהל'.

כתב רבינו האר"י ז"ל, שכל השמות שבעולם אינם מקרה, כמו שחושבים הבריות שאביו קורא לו כן במקרה בלא שום טעם, אלא הכל בהסכמה מאיתו יתברך, שגלוי לפניו מה ענין האיש הזה ופעולתו, כן מזדמן בפה אביו לקוראו בשם, שהשם ממש יורה על ענין ופעולה שבאותו אדם, אם הוא מצד הטוב או מצד הרע ובאיזה אופן יהיה הטוב שבו ובאיזה ענין יהיה הרע שבו, הכל יורה עליו שמו, והכל מרויז בשמו. ולא רק השם עצמו, אלא אפילו מספר אותיות שמו וכל אות ואות ונקודה שבשמו הכל מורה על פעולתו ועניניו אשר באותו איש, באופן שאין שום דבר קטן או גדול שבכל איש ואיש שלא יורה עליו שמו, ואפילו שתמצא לפעמים אדם רשע עם שם טוב, עכ"ז שמו מורה שיש בו ניצוץ טוב, ולפיכך ראשונים שהיו יודעים סוד זה, היו בודקים בשמות כמו שמצינו בכמה מקומות בגמ'. (ברית אבות ס"ח אות מ"ז בשם עמודי שמים).

ומובא בשער הגלגולים (הקדמה כג), דמה שקוראים ההורים שם לילד, אינו באקראי, כי הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמו שאמר הכתוב "אשר שם שמות בארץ", והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנוודע, ולכן ארז"ל שמא גרים, וזהו גם טעמם של ר"י בן קרחא ור"מ דהוו בדקי בשמא.

ומובא עוד בזוה"ק עה"פ "לכו חזו מפעלות אלוקים אשר שם שמות" וכו', דהיינו נבואת בני אדם שנותן בפיהם לקרוא שמות על שם העתיד, והיינו חזו מפעלות אלוקים שבני אדם יתנבאו ויקראו על שם העתיד בלי היותם מוכנים אל הנבואה, כדפי' חזו, והכרח הענין אשר שם

12

13

10

מבואר בחז"ל שהאדם יכול אף להוסיף ולהגדיל ולהרחיב את שמו הכיבוד? כשמגיע האדם למיצוי כוחותיו, אז זוכה מכוח מעשיו ומעלתו לתוספת קדושה וכוח עד כדי כך ששמו מתגדל ומתרחב וכך **מבואר בספר הנפלא ערבי נחל (אמור דרש א')** האדם ע"י מעשיו הטובים, גורם תוספת קדושה בעולמות הקדושים "ומגדיל שמו" וכל אות ואת משמו מקבלת מילוי ומילוי דמילוי, וממילא נשפע עליו שפע רב. ומאיך הרשע ע"י שפוגם בעולמות הרוחניים, גורם לאיבוד שמו "שם רשעים ירקב" ואם ממשיך להרשע, יגרום לאבד שמו לגמרי, ותיכף נפסק חיותו, ובעל כרחו הוא מת ונאבד מן העולם, כי ניתק ושיבר כל חיבור של השפעה רוחנית אליו, וזהו שאמרו חז"ל כי הרשע אינו יודע שמו, כי באמת איבד שמו ואין לו "שם" כלל.

ובכתבי הגר"א מובא (זוה"ק פקודי רנד): כל שהאדם מוסיף מעשים טובים מתחדשת לו נשמה אחרת, וכל הראשונים בטלים אליו, וזהו סוד שהראשונים היו להם שמות הרבה, בכל פעם שם אחר, כי כל נשמה, יש לה שם אחר, כידוע.

ואולי זה הענין שמצינו בחז"ל, כל העולה לגדולה מוסיפין לו אות על שמו, שמו, שנא' (בראשית י"ה) והיה שמך אברהם, וכן יקרא משה להושע בן נון יהושע, ויש שממעטים את שמם בעבור מעשיהם הרעים, כמו בעפרון חסר וא"ו עפרן (בראשית כ"ט) וכן אחאב שהיה נביא שקר נקרא "אחב" (ירמיה כ"ט) (מכילתא יתרו - וכו' במדה"ג שמות י"ח-א).

נח מי שנקרא בשני שמות ישתדל לומר שני פסוקים, האחד לשם הראשון והשני לשם השני, ול"ז ואם קשה לו לומר את שניהם, יכול

16

כבר כתבנו בפרק הקודם שלא לקרוא שני שמות לילד אם יודעים בבירור שלא יקראו לו בשני שמותיו, וה"ה לענין קיצורי שמות, משום שמחסר בזה השפע שצריך לקבל מכל אותיות שמותיו, ועי"ז שקוראים לו בשם אחד, זה יכול לגרום לו נזק, מ"מ בשעת הצורך שצריך לקרוא לו שני שמות משום כבוד המשפחה או שלום בית וכדו', אפשר לסמוך על הפוסקים שסוברים שמותר לקרוא לו בשם אחד ובלבד שזה לא יהיה דרך קבע, ולכל הפחות שפעם אחת ביום יקראו לו בשני שמותיו או כשעולה לס"ת כדי שלא ישתקע וישכח שם זה מן העולם. [ב] דאם ח"ו יקראו לו רק שם אחד, כבר כתבנו שמלבד זה שזה גורם לו נזק רוחני בקבלת השפע לדעת המקובלים [ג] יש נזק אחר שיכול לקרות בגלל זה, שהוא בעיה לענין "שמות גיטין" דאם יקראו לו אך ורק בשם אחד,

אז יש מי שכתב-שמותר לקצר שמו של אדם לכתחילה, ולקראו לו במקום יוסף "יוסי" - מרדכי "מוטי". [ד] אולם כבר כתבנו במבוא

15

אז כתב הנודע ביהודה שלא מצינו בשום מקום בש"ס תנא או אמורא שנקראו בשני שמות ואף במקרא לא מצינו מי שנקרא בשני שמות ולכן אין שום ענין לקרוא שני שמות. [א] אולם יש חולקים עליו. [ב]

[ד] כתב הרב זכר דוד שריבוי השמות שיקרא בהם האב לבנו מורה על ריבוי כוחות נפשיים, ומועיל לחיים ארוכים - יותר מהנקרא בשם אחד. [ח]

[ח] כשקורא שני שמות לבנו או לבתו - יש להקפיד לכתחילה לקרוא בשניהם ואין לקרוא באחד מהם משום שעי"ז שמקצר את השפע שמגיע לאותו האדם משני שמותיו. [א] ועוד שאם לא יקראו

שלפי הזוהר והמקובלים אין לקצר השם בשום פנים ואופן. [א] ולכן בשעת הדחק היכן שקראו לילד בשני שמות וקשה לסובבים אותו לקרוא לו כל פעם בשני שמותיו, לכל הפחות שיקראו לו בשני שמותיו פעם אחת ביום. [ב] או כשעולה לספר תורה (לאשכנזים) או כשעושים לו מי שברך לספרדים. [ג]

17

[ח] מותר לקרוא לילדיו וילדיו בשם חיבה ואין בזה שום חסרון, ואדרבה בילדיו הוא דבר חיובי מאוד שמקשר בינו לבין ילדיו, מ"מ כשעולה לס"ת וכדו' יקראו לו בשמו המלא ולא בשם חיבה. [ט] אמנם לדעת כמה פוסקים אין לקרות בשם חיבה בקביעות, דאז יכול לגרום לו נזק ח"ו וכמו שכתבנו במבוא לענין קיצור שם. [ט]

ליקוטי תאמרים שבילי פנחס

18

נקדים יסוד גדול בהבנת שורש הכשלו של המרגלים, כפי שחוזר ונשנה במשנתם הטרוורה של מאורי עולם רבותינו הקדושים זי"ע: מהר"ל מפראג, "אור החיים" הקדוש, "מתם סופר", "חידושי הרי"ם", "אבני נזר", המתנבאים כל אחד בסגנון משלו, אולם הצד השווה שבהם שהמרגלים מצד עצמם אכן היו צדיקים, אך בהיותם שלחים של ישראל ככתוב (דברים א' כב): "ותקרבנו אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ", הנה מאחר שמחשבתם של ישראל

אומר על כך המהר"ל רעיון נשגב, נכון הדבר כי באותה שעה שבחר אותם משה לרגל את הארץ היו צדיקים מצד עצמם, אולם באותו רגע שהתחילו ללכת בשליחותם של ישראל אשר כוונתם היתה לרעה, השפיעה כוונתם הרעה של המשלחים על השלוחים שגם הם ילכו בעצה רעה, ובאותו רגע נהפכו מצדיקים לרשעים, והנה הדברים בלשון קדשו:

"באותה שעה כשרים היו, אבל משנשלחו והיו שלוחיהם של רשעים למדו ממעשיהם ונעשים כפי המשלחים עצמם, לפיכך כאשר נתמנו כשרים היו ואחר המינוי מיד רשעים היו, ולפיכך אמר לקמן מקיש הליכתו לביאתו, שאף הליכתו בעצה רעה, ולא קשה הא דאמר כאן שהיו כשרים באותה שעה".

היתה רעה מצד שלא האמינו בה' שהבטיח להם את הארץ, לכן השפיעה מחשבתם הרעה של המשלחים על המרגלים השליחים למרות שהיו צדיקים.

רעיון זה מבואר ב"גור אריה" להגה"ק המהר"ל מפראג זי"ע, שמי"ש מה שכתוב (שם): "וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה". ופירש רש"י: "כולם אנשים, כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו", ותמרו המפרשים, שזה סותר למה שכתוב (ג' כו): "וילכו ויבואו אל משה ואל אהרן", ופירש רש"י: "וילכו ויבואו, להקיש הליכתו לביאתו, מה ביאתו בעצה רעה אף הליכתו בעצה רעה". הרי שכבר מתחילה הלכו בעצה רעה.

בשני השמות אלא רק באחד מהם - ברוב הימים ישתכח וישתקע השם השני שלא קורא בו וזה יכול לגרום בעיות לענין שם גיטין דשמו שנשתקע אינו שמו יותר. [ב] ולכן ישתדלו תמיד לקרוא לו בשני שמותיו כששני שמותיו הם שמות עיקר משום שאם עולה לתורה בשם אחד ובשטרות חותם בשני שמות או להיפך הוא נכנס לספק לענין שמות גיטין. [ג]

יא' יש אומרים שאין לצרף שני שמות משני בני אדם ולתת אותם לילד אחד. [א] אולם יש שלא הקפידו בזה. [ב]

יב' כידוע דעת החזון איש שאין לקרוא שני שמות אחר שני בני אדם שונים שזה לא מועיל לנפטרים שנקראים על שמם, והוא שם חדש לגמרי. [א] וכן אם נקרא אחר אדם שהיה לו שני שמות, יש לקרוא את שני השמות.

יג' כשיש שני שמות בפרשת השבוע, ורוצה לתת שניהם לבנו, גם לדעת החזון איש שכתבנו לעיל שאין לקרות שני שמות ע"ש שני בני אדם, רשאי האב לעשות כן, כיון דאינו מכוין שקורא ע"ש אלו המוזכרים, אלא רק לוקח השמות מהפרשה ואינו מכוין לקרוא על שמם כלל. [ב]

25 גם ב"אור החיים" הקדוש (יג ב) מבאר כן, כי המרגלים מצד עצמם היו צדיקים בתחילה, אלא שנכשלו ונהפכו לרשעים מצד כוונתם הרעה של המשלחים:

"אפשר לצד שכונת המשלחים היתה רעה, תפעיל פועל הרע בשליח, ויחזור להיות שלוחו של אדם כמותו, ויולד בו תכונה רעה מה שלא היתה בו מקודם, כדרך שתוליד בחינת הקדושה בשלוחי מצוה לטובה אות, ולזה הגם שהיו צדיקים בהתחלתם עשות ההליכה לרגל, נולד בהם תכונה רעה מכח המשלחים ויעצו להדיח".

"שלח לך" - לדעתך כדי לבטל שליחות ישראל

רעיון קדוש זה מצינו גם כן בדברי ה"חתם סופר" (ריש פרשתנו ד"ה שלח לך), והוא מוסיף כי מטעם זה נכשלים שלוחי ציבור כמינו, כי כוונתם הרעה של המשלחים משפיע עליהם לרעה: "וראה לי דעיקר חטא מרגלים היה מחמת כוונת השולחים, כי הרבה

מפסיד השליח על ידי כוונת המשלח, וכן יאירע לשלוחי ציבור בימינו בעונותינו הרבים".

21 אלא שלפי זה צריך להבין מה אשמתם של המרגלים, איך היו מסוגלים להתגבר על מחשבתם הרעה של ישראל שהם המשלחים. אומר על כך ה"חתם סופר" (שם) כי מטעם זה צוה הקב"ה למשה: "שלח לך אנשים - לך לדעתך", כדי שיתכוונו המרגלים ללכת רק בשליחותו של משה על פי ה', ואז לא תוכל מחשבתם הרעה של ישראל להשפיע עליהם לרעה, ובלשון קדשו:

"אמנם נתערבה בזה מחשבה זרה, כי אירע מקרה שבאותו זמן ממש שצוה ה' לשלוח מרגלים, בו בעת נגשו כל בני ישראל לפני משה לשלוח להם מרגלים, כאמור בפרשת דברים [נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ]. ושם נאמר ויטב בעיני הדבר, כי חשב משה שהסכימו דעתם לדעת המקום ברוך הוא. אמנם על ידי זה אירע קלקול הלו, כי לא

הימם בחינת מחשבת כולם שוה, ורבים עשו, מקטנות האמונה ויצא העגל הזה".

בדרך זו מפרש ה"חתם סופר": "וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה". והנה הביאור בלשון קדשו:

22 "וידוע כי הנשלח מהקב"ה נקרא מלאך בשעת שליחותו כאמור (במדבר כ טז) וישלח מלאך, וכתוב (שופטים ב א) ויעל מלאך ה' מן הגלגל. והנה אם היו [המרגלים] הולכין בשליחות הבורא לא יתוארו ראשי בני ישראל, מה להם ולתואר הזה, ולגדולה מזה הם מוכנים להיות שלוחי דרחמנא, אך באשר הלכו על דעת בני ישראל, לא היה להם תואר מלאך אך ראשי בני ישראל יחשבו.

וזה רמז לנו הקרא, כי משה עשה את שלושם על פי ה' כאשר צוה, אך כולם [נקראו] אנשים ולא מלאכים, כי ראשי בני ישראל המה ולא שלוחי הבורא יתברך שמו, וככל אנשים לאו זוקא אלא רובם ככולם דהאיני יהושע וכלב. ולפי עניות דעתי היינו דכתינו במרגלי יהושע (יהושע ב א) [וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים] חרש ששלחם בלאט וברז שלא יתפרסם לשון אחד מבני ישראל דבר, ולא יתקלקלו גם הכ במחשבתם".

שליח ציבור שטעה סימן רע לשולחו

23 רעיון קדוש זה מבואר גם בחידושי הר"ם (מכתבי החסידים): "המרגלים היו יכולים להציל נפשם, בזה שיעשו שליחותם רק בשביל שדיבר ה' אל משה לאמר שלח

לך, ולא בשליחותם של בני ישראל, בבחינת (אבות פ"ב מ"ד) בטל רצונך מפני רצוני, והיה ניצולים גם הם וגם בני ישראל".

"דהנה הספורנו הרגיש בפרשתינו ובפרשת דברים, שהקב"ה צוה לו למשה שהוא ישלח את המרגלים, היינו שיהיה כולם בשליחות משה רבינו ע"ה ולא בשליחות ישראל רק שהוא יהיה המשלח. ושומעתי הדברים ביתר ביאור מ"ק אדמו"ר מאור הגולה רשכבה"ג מסאכאטשאוו וצלה"ה, לפי מה דמבואר במשנה דברכות (דף ל"ד ע"ב) שליח ציבור שטעה סימן רע לשולחויו ששליחו של אדם כמותו, הרי דכח המשלח בהשליח.

לזאת אם היה באמת כן דהמרגלים היו נשאים שלוחים של משה רבינו ע"ה, היה בהם כוחו של משה רבינו ע"ה ולא היו נכשלים, אמנם הם במחשבתם כיון שהיה לצורך ישראל ועל פי בקשתם נעשו שלוחים של ישראל, וכיון דכח המשלח בשליח לזאת דברו בגנות הארץ".

24 עתה הבה נתבונן כי אכן מחשבתם הרעה של ישראל השפיעה לרעה על המרגלים, על פי המבואר בזוהר הקדוש בפרשתנו (דף קנח). שהמרגלים דיברו סרה על ארץ ישראל, משום שידעו כי רק במדבר יוכלו להיות נשאים, אבל כאשר יכנסו ישראל לארץ ישראל יאבדו את נשיאתם, לכן לא רצו להיכנס לארץ ישראל כדי שלא לאבד נשיאתם.

והנה ענין זה היה חסרון גדול באמונתם בה', כי אם היו מאמינים שהכל נעשה בהשגחת המשיח הוא היוצא כל ברוך הוא

246 וברוך שמו, היו מקבלים את רצונו באהבה כידעם של מה דעביד רחמנא לטב עביד, ובודאי יותר טוב שבבואם לארץ לא יהיו נשאים אלא יעבדו את ה' בשליחות אחרת שיטיל הקב"ה עליהם.

אך איך נכשלו אנשים גדולים כנשיאי ישראל שלא להאמין בה' כראוי, משום שהלכו בשליחותם של ישראל שאמרו למשה: "נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ". והיה בזה פגם גדול באמונתם בה' שהבטיחם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש, ועל ידי זה השפיעה מחשבתם הרעה של ישראל המשלחים גם על המרגלים השליחים, שפגמו באמונתם בה' ולא הסכימו לוותר על נשיאתם בארץ ישראל.

25 לפי האמור הביאור בזה, כי היות שהמרגלים נכשלו בקליפת הגאווה, שלא רצו להיכנס לארץ ישראל כידעם שיאבדו שם את נשיאתם, נמצא כי אם היו הולכים בשליחותו של משה שהכתוב מעיד עליו (במדבר יב): "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". כי אז היה משה משפיע ממת ענותותו על המרגלים, שגם הם יאחזו במדת ענוה שלא לפחד מאיבוד נשיאתם בארץ ישראל.

26 בר נון יהושע". כי כשראה משה שיהושע יש בו מדת ענוה, הבין מזה שהוא כל כך דבוק במשה עד שהוא מושפע כל כולו ממדת ענותותו, לכן קרא לו יהושע, ופירש רש"י: "התפלל עליו י"ה יושיעך מעצת מרגלים". כי בהיותו דבוק בשליחותו של משה, תציל אותו מדת ענותותו מקליפת הגאווה של המרגלים.

לקיים המצוה על דעת לכוונת המשלח הקב"ה

27 על פי כל האמור נשכיל להבין מה שמכיא ה"שפת אמר" (שנת תרל"א) בשם זקינו הגה"ק בעל חידושי הרי"ם:

"במדרש שליחי מצוה שנותנים נפשם בשליחותם. אדוני אבי זקני מורי ורבי וצלה"ה [בעל חידושי הרי"ם] רגיל לומר, כי אם אדם המקיים מצות בוראו, שנשתלח בעולם הזה כדי לעשות דצונו יתברך, נקרא שליחי מצוה בודאי".

28 משיב על כך מהר"ל מפראג (בספרו יגור אריה):

אבל משנשלחו והיו שלוחיהם של רשעים, למדו ממעשיהם נעשו כמו המשלחים בעצמם. לפיכך, כאשר נתמנו כשרים היו, ואחר המינוי מיד רשעים היו. לאור האמור ענין זה מתבאר כמין חומר. הדחיפות של העם בעת בקשת המרגלים שכאמור ביטאו חוסר ענוה, הן גופא חזרו והופיעו בדברי המרגלים שכל מעשיהם הביעו התבטאות עצמית וחוסר התבטלות לפני רצון ה'. מבחינה פנימית, השליחים המשיכו בקו בו נקטו משלחיהם. דברים אלו משתלבים היטב במה שכתב הרמב"ן (במדבר יג, כ) כי חטאם של המרגלים התבטא למעשה במה שאמרו: "אפס כי עז העם". הנתונים שהמרגלים הביאו עימם מארץ ישראל היו אמיתיים, אולם מה היה להם *הוסיף על כך הערכה, שלפי שיקול דעתם, נמנע מהם להתגבר על עמי כנעני? הם נשתלחו לאסוף נתונים ולא להביע הערכות כלשהן, גם אם הן שקולות. הבעת הערכות שלא במקומה, יסודה ברצון להתבלט במקום בו נדרשה נכונות להיכנע כליל לרצון שמים, ומכך נבעה משוגתם החמורה.

כלומר החידושי הרי"ם מגלה לנו בזה רעיון נפלא שאנו חייבים ללמוד מהמרגלים. כי כמו שאנו רואים אצל המרגלים שהיו אנשים גדולים: "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה". ובכל זאת מכיון שהלכו בשליחותם של ישראל שכוונתם היתה לרעה, השפיעה כוונתם הרעה על המשלחים על המרגלים להשחיתם, ואם היו הולכים בשליחותו של מקום לא היו נכשלים כלל.

כן ראוי לכל אחד מ ישראל לדעת ולזכור תמיד. שהקב"ה שלחו לעולם הזה כדי שיעשה רצונו יתברך, ואם יזכור תמיד בכל מעשיו שהוא שליחו של הקב"ה ויכוון לקיים רצונו יתברך, כי אז יזכה שכוונתו הטהורה של המשלח הוא הבורא יתברך שמו תסייעו שיוכל לעבוד את ה' ולמלא את רצונו בתכלית השלימות.

על פי דבריו הקדושים נשכיל להבין החשיבות הגדולה לעסוק בתורה ומצוות "לשמה" לעומת העסק בהם "שלא לשמה". כי כאשר הוא עוסק בתורה ומצוות "לשמה", כלומר לשם ה' משום שכך צוה ה', הרי הוא עוסק בתורה ומצוות כדי למלא את שליחותו של הקב"ה ששלחו לכך, ועל ידי זה יש לו סיוע גדול מכוונת המשלח הוא הקב"ה.

אבל אם הוא עוסק בתורה ומצוות "שלא לשמה", כדי להגדיל את כבודו בעיני הבריות או לשם שכר, נמצא כי הוא פועל בשליחות עצמו כי רצונו להגדיל את כבודו, ועל ידי זה כוונת המשלח - שהיא כוונתו הלא טהורה להגדיל את כבודו - מקלקלת את שלימותו.

המצוה כי אין לו את הסיוע שהיה יכול לקבל, אם היה עוסק בהם רק לשם ה' למלא את שליחותו בלי שום פניות.

וזהו שאמר דוד המלך נעים זמירות ישראל (תהלים): "שירתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוני". על פי מה שדרשו בגמרא (שבת סג.) על הפסוק (משלי ג טז): "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד... למימינך בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד, למשמאלים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא". ופירש רש"י (ד"ה למשמאלין) בפירוש השני: "מימינך בה עוסקין לשמה, משמאלים שלא לשמה".

הנה כי כן זהו שאמר דוד המלך: "שירתי ה' לנגדי תמיד". שבכל מה שאני עושה אני משוה כנגד עיני שאני שליח ה', כי מימיני בל אמוני, איני סוטה מלעבוד את ה' לשמה בחינת ימין, כדי שאזכה שכוונת המשלח הוא הקב"ה תסייע לי לעבוד את ה' בתכלית השלימות, אבל אם אעבוד את ה' שלא לשמה לשם כבוד וכדומה, הרי אני פועל שם בשליחותי ולא רק בשליחותו ה'.

והנה ראיתי ביאור נפלא בס' קוראי שמו, [1] והוא: שחז"ל מסר לנו שביום הדין נשאל האדם לשמו, משמעות הדבר שמבררים אז האם האדם הוציא לפועל בימי חייו את מהותו היחודית של אלוהים, וכל מה שכתבנו באברם תפקידו נאמנה לשמו נברא, וכפי שמתואר בס' חסד לאברהם (מעין ה' נהר ב'), מתברר לרוב שהאדם שכח את שמו, את מהותו העצמית ולא השלים את חובתו בימי חייו, כתוב שהרשעים באים לבירור החשבונות, שואלים אותם: מי אתה, הצדיקים מכירים את עצמם, ולעומתם יש אנשים במצב של חולשה ובלבול הדעת.

אלא שבכל זאת שנינו על כך (פסחים נ:): "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". כי אפילו כשאנו מסוגל לבטל ממחשבתו לגמרי כוונה שלא לשמה כדי להגדיל כבודו, אולם מאחר שכוונתו גם לשמה כדי למלא את רצונו יתברך, וכל שכן כשעיקר כוונתו הוא באמת כדי למלא את רצונו ה', אלא שנתערבה במחשבתו גם מחשבת פיגול שלא לשמה, הנה בזכות העסק בתורה ומצוות לשמה - לשם ה' ששלחו לכך, יזכה לקבל סיוע מאת ה' המשלח, שיוכל להתגבר על הכוונה שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

32 "בכל דרכיך דעהו"

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה ששנינו בגמרא (ברכות סג.): "דרש בר קפרא, איננה פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, (משלי ג ו) בכל דרכיך דעהו והוא ישר אורחותיו". ונפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סימן רלא):

"בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך כדרכיך בכל דרכיך דעהו, ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשינה והקיץ והתשייש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו".

לפי האמור גילה לנו בר קפרא בזה דבר עמוק, כי בכל מה שאנו עושים בעולם הזה, אפילו ענינים גשמיים וחומריים כאכילה ושתייה וכדומה, מוטלת עלינו החובה לזכור תמיד, שאנו ממלאים בכך את שליחותו של הקב"ה, ששלח אותנו בעולם הזה כדי למלא

כאן תפקיד מיוחד, כמאמר נעים זמירות ישראל (תהלים לו כג): "מה מצעדי גבר כווננו ודרכו יחפץ".

וכתב בספר "בעל שם טוב" (פרשת לך לך אות כא) בשם ה"אור המאיר" (פרשת צו) "והיכל הברכה" (פרשת בראשית דף כו):

"שמעתי מהבעש"ט שביאר פירוש הכתוב, מה מצעדי גבר כווננו ודרכו יחפץ, ואמר על אותן האנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה המרחיקים נדו, לא מחשבותיו יתברך שמו מחשבותם, כי הם חושבים בנפשם שכל עצמם עם דרך נסיעתם לארץ מרחקים, הוא בעבור הרבות זרה ונסף חילוף סחורתם, ולזה המה מקצים רגליהם, ובאמת הוא יתברך שמו לא כן ידמה, כי הוא יודע לתקן עניניו יותר ממנו.

ולפעמים יש לו לאדם ככר לחם נארוץ מרחקים הנוגע אל בחינתו, והוא צריך לאכול אותו ככר דייקא באותו המקום ובשעה הזאת, או שצריך לשתות מלא לוגמיו מים במקום ההוא, ולכוונה זו מצעדי גבר כווננו, להרחיק נדוד כמה מאות פרסאות, בכדי להשלים את נפשו עם זה הככר לחם, ושתיית מים מעט או הרבה...

ולזה רומז הכתוב, מה מצעדי גבר כווננו, שנוהג איזה נסיעה למקום רחוק, והכל הוא מצאתו יתברך, כאשר גזרה חכמתו להשלמת נפשו, באחת מסיבותיו יתברך שמו הידועים לו יתברך שמו, והוא האדם עצמו לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשוב, כי אם ודרכו יחפץ, לנהג נסיעה ובסחורה וכדומה".

והנה ראיתי ביאור נפלא בס' קוראי שמו, [2] והוא: שחז"ל מסר לנו שביום הדין נשאל האדם לשמו, משמעות הדבר שמבררים אז האם האדם הוציא לפועל בימי חייו את מהותו היחודית של אלוהים, וכל מה שכתבנו באברם תפקידו נאמנה לשמו נברא, וכפי שמתואר בס' חסד לאברהם (מעין ה' נהר ב'), מתברר לרוב שהאדם שכח את שמו, את מהותו העצמית ולא השלים את חובתו בימי חייו, כתוב שהרשעים באים לבירור החשבונות, שואלים אותם: מי אתה, הצדיקים מכירים את עצמם, ולעומתם יש אנשים במצב של חולשה ובלבול הדעת.

אמונת

שלח

עתיך

ר' יוסף קארו

וענין השליחות המוטלת על האדם הוא דבר שמוטל על האדם שלא לשכוח כל ימי חייו מי הוא משלחו. וזאת היא עבודת היצר להשכיח מהאדם מטרות שליחותו. והאדם רץ כל ימיו ואינו מתבונן למה רץ ועל מה רץ, ודח"ל כמס' קידושין ריש פרק האומר, שהשולח שליח שיקדש אשה עבורו והלך השליח וקדשה לעצמו הרי זה רמאי שמעל בשליחותו. וככה הוא באדם זה שמניח את תפקיד שליחותו ועוסק בצרכי עצמו.

34

ואיתא בקיצור השל"ה שיש להזכיר בסיום התפלה טרם שפוסק פסוק שמרומי בו שמו. והוא סגולה שלא ישכח שמו לאחר פטירתו, ע"כ. והענין בזה כי שמו של האדם הוא שליחותו. וע"ד שכתב רש"י כענין המלאכים ששמותיהם משתנים לפי השליחות. והאב הקורא שם לבנו, ריה"ק מתלכשת בו לכוון השם הראוי לפי השליחות. וברשעים השוכחים שליחותם בעוה"ז שוכחים את שמם לאחר פטירתם. כי בעורם בעוה"ז שכחו את שליחותם שרמזו בשמם. ולכן כשמסיים את תפלתו, שבאותה שעה היה עומד לפני המלך ועתה הוא פונה לפסוק מלפני המלך ולשוב לעסוק בצרכיו, ראוי שיוכיח את שמו כדי שלא ישכח את שליחותו בעת עסקו בצרכיו.

35

ובזה ביארתי תשובת המלאך ליעקב שאמר לו מה שמך ויאמר לו למה זה תשאל לשמי. והוא תמוה, שאין זה ממדת דרך ארץ להשיב כך. אמנם מלאך זה הוא הס"מ הוא היצ"ר ששליחותו להשכיח

מהאדם את שליחותו. והמלאך השיב על השאלה מה שמך, וענה ששמו הוא למה זה תשאל לשמי, היינו למה לזכור את השם שהוא מורה על השליחות. וזה גנפא שמו של הס"מ, "למה זה תשאל לשמי". כלומר שליחותו הוא שלא יפנה האדם להתבונן מה שמו ומה שליחותו.

ואיתא מהרה"ק מהר"ש מאוסטרופולי זצ"ל עה"פ והימים ימי בכורי ענבים. שאותם ימים שהלכו כהם המרגלים היו ימי שליחת הס"מ ונרמז בחיבת בכורי ענבים, דהיינו האותיות הקודמות לאותיות "ענבים" שהם האותיות סמ"ל, ע"כ. ומעתה כיון שאותם ימים היו ימי שליחת הס"מ שהוא השר של שכחה המיועד להשכיח מבני אדם את שליחותם, לכן הוצרכו המרגלים למשנה כח להזכיר את מטרות שליחותם. ולזה כפל הפסוק אלה שמות האנשים אשר שלח משה וגו' שבזה יש נתינת כח נוסף למען יזכרו את מטרות שליחותם.

37

שאינם יודעים מימינם ומשמאלם מה שמם, אינם יודעים את הצלם אלוקים שבהם ואת אמתיות הנשמה שבהם, כנגד הסכנה הזאת של שכחת השם יש סגולה של זכירת השם, זכירת שייכותו לשמו עליו לזכור את שמו, לדעת מי אנחנו ולהכיר את שייכותו לברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך מתוך אחיזה שלא ניתנת להפרד מתורתנו הקדושה ומתוך אחיזתנו ודבקותנו בתוה"ק אנו נעשים גיבורים בתוקף הרוחני של ידיעת עצמנו באמת, ואנו זוכרים את אמתיותנו ועצמינותנו. עכת"ד.

ולפי זה ברור כשמש, המנהג היום שכתבנו בסעי' הקודם וכמו שכתבנו במקורות (אות סה) שיש לחפש פסוק שמתאים ליעוץ ומהותו האישי שילוה אותו כל הימים לתורה וחסד ובבוא הזמן יזכור מיד את שמו כשישאלו אותו לאחר מאה ועשרים מה שמו.

הנה כי כן היה ראוי שיכוון אדם בכל מעשיו, למלא כנאמנות את השליחות של הקב"ה, כי אז היה מקבל סיוע גדול מכוונת המשלח הוא הקב"ה, אולם בעוונותינו הרבים אין האדם מכוון כן אלא "ודרכו יחפץ", הוא חפץ למלא את דרכו שלו ככוונתו לבו כדי לרדוף אחרי הבלי עולם הזה, נמצא כי אין לו את הסיוע שהיה יכול לקבל מהמשלח הוא הקב"ה, ולזה נתכווננו חז"ל באמנם (אבות פ"ב מ"ב): "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

כוונת אכילה שוה לכל נפש במשנת הרבי ר' זושא זי"ע

ועתה בא וראה, כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שהסמיך הקב"ה מצות הפרשת חלה לפרשת המרגלים, נקדים מה שהביא ב"עבודת ישראל" להמניח הקדוש מקונוצ'ן זי"ע (שלח ד"ה דבר אל בני ישראל) בשם הרבי ר' זושא זי"ע לפרש בדרך עבודה את הפסוק בפרשתנו (במדבר טו יח): "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה, והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה". וזה לשון קדשו:

* כשהאדם אוכל בתאוותו לפי דמיונו שאי אפשר לחיות בלא אכילה ושתיה, בודאי מן הנמנע שירים ניצוצי הקדושה שבתוך המאכל למעלה. רק אם האדם חכם ומשכיל על דבר ואומר בלבו הלא בודאי אם הבורא ב"ה רצה שנתיה בלי אכילה היה אפשר להתקיים כמו עתה, אלא שהבורא ב"ה רצונו להחיות נפש כל חי על ידי אכילה, ועל ידי זה אני מוכרח לאכול בקדושה וטהרה שאני עושה רצונו בזה, ואז יש נכח אדם להרים ניצוצין קדישין לשורשם.

וזה פירוש הפסוק, בבואכם אל הארץ, דהיינו אל הארציות, ותדעו נאמנה, אשר אני

מביא אתכם שמה, כי אני הבאתי אותך לזה, שהרעבון והצמאון מאת השי"ת והשביעה גם כן מאתו, אז, והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה, ותגביתו הניצוצין קדישין למעלה.

39 מוסיף ה"עבודת ישראל" בלשון קדשו: "ומעתה נבאר שאר הפסוקים שכתוב, ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה, פירוש, שלא יאמר האדם הנה אני עדיין רך בשנים ויש עת לכל חפץ, כשאזקין אשוב לעבוד אותו יתברך בהגבהת הניצוצין קדישין, אבל עתה כתיב (קהלת יא ט) שמת בחור בילדותך, ולזה אמר הכתוב לא כן, רק ראשית עריסותיכם תרימו תרומה, כי עיקר העבודה נימי הילדות והבחירות, כשהאדם שלם בכוחו והוא הראשית לקדש מנעוריו".

"אשר אני מביא אתכם שמה"

אמנם עדיין צריך ביאור להבין ביתר שאת, מדוע אם האדם זוכר בשעת אכילתו: "אשר אני מביא אתכם שמה", הוא כבר זוכה לברך ניצוצי קדושה מתוך האוכל. אך לפי האמור יש לומר שצריך האדם לזכור בשעת אכילתו שהוא ממלא שליחות ה', שהרי הקב"ה ברא את האדם כך שיצטרך לאכול, נמצא כי על ידי שזוכר בשעת אכילתו: "אשר אני מביא אתכם שמה", הנה הוא אוכל על דעת המשלחו שהוא הקב"ה, ואז מובטח לו שיאכל את המאכל בכוונה הראויה מאת המשלח הוא הקב"ה.

וזהו ענין הברכה שתקנו חכמינו ז"ל לברך על כל המאכלים: "המוציא לחם מן הארץ", "בורא פרי העץ", "בורא פרי האדמה", "שהכל נהיה בדברו", הכל כדי שזכור שהקב"ה ברא את כל המאכלים הללו, כי זהו רצונו יתברך שנתאכל כל המאכלים הללו כדי להעלות מהם ניצוצי קדושה, נמצא כי תכלית הברכה היא שנתאכל ונשתה בבחינת: "אשר אני מביא אתכם שמה".

מעתה מביאר היטב מה שהסמיך הקב"ה הפרשת חלה לפרשת המרגלים, שהרי שורש הכשלוש של המרגלים היה שלא הלכו בשליחות הקב"ה כי אם בשליחות ישראל, לכן הזיקה להם כוונה הרעה של המשלחים, על כן נשכיל ללמוד מזה לקח נשגב שצריך להתקדש בקדושה יתירה בשעת האכילה, כדי שזכור תמיד: "אשר אני מביא אתכם שמה", שהקב"ה הוא זה שהביא אותנו לאכול ולשתות, נמצא כי אנו ממלאים בכך את שליחותו של הקב"ה, ועל ידי זה יש לנו

סיוע מכוונת הקב"ה להעלות ניצוצי קדושה מתוך המאכלים.

ויש לבאר ביתר שאת הקשר בין מצות הפרשת חלה לפרשת המרגלים, על פי מה שאמר כ"ק אדמו"ר מן מהר"ד מבעלזא זי"ע בשם הקדמונים, לבאר טעות המרגלים שלא רצו להיכנס לארץ ישראל, כי חשבו שאי אפשר לעבוד את ה' כראוי רק במדבר, שלא עסקו כלל בעניני עולם הזה מכיון שידך להם המן לחם מן השמים.

אבל בארץ ישראל שיפסק המן ויצטרכו לעסוק בעבודות שדות וכרמים, שוב לא יוכלו לעסוק כראוי בתורה ובעבודת ה', לכן ביקשו למנוע כניסתם של ישראל לארץ ישראל, אולם טעו בכך, כי רצונו ה' הוא שיעסקו האדם בעניני עולם הזה ויכוון לייחד הכל בלתי לה' לבדו, ומטעם זה הכניס הקב"ה את ישראל לארץ ישראל שהיא ארץ זבת חלב ודבש, כדי שיעסקו בעניני עולם הזה ויכוון לייחד הכל לשם שמים עכדה"ק.

41 הנה כי כן מביאר היטב מה שהסמיכה התורה פרשת חלה לפרשת המרגלים, כדי לבטל בזה טענת המרגלים שאי אפשר לעבוד את ה' בארץ ישראל, משום שצריך לעסוק שם בעניני עולם הזה, לכן הסמיך הכתוב עצה נפלאה: "דבר אל בני ישראל בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה, והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה".

* כלומר על ידי שתזכרו היסוד הגדול של "אני מביא אתכם שמה", שהאדם אוכל ושותה בשליחותו של הקב"ה, מובטח לכם שכוונתו הטהורה של המשלח הוא הקב"ה, חסייע בידכם שתזכו להרים ניצוצי הקדושה מהאוכל, ושוב אין שום חשש של המרגלים שאי אפשר לעבוד את ה' בעניני עולם הזה בארץ ישראל, כי אדרבה מכיון שזהו רצונו יתברך יזכו לקבל סיוע מהקב"ה המשלח.

וזהו פירוש הכתוב (יד כד): "ועבדו כלב עקב היתה רוח אחרת עמו ומלא אחר", שלא הלך בשליחות ישראל כי אם כדי למלא אחר שליחותו של הקב"ה, "והביאותי אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה", שהרי לגביו אין חשש מהכניסה לארץ ישראל לעסוק שם בעבודת שדות וכרמים, מכיון שהוא יאכל וישתה ויעסוק בעניני עולם הזה רק בשליחות ה' בבחינת: "אשר אני מביא אתכם שמה".

רלא שלח לך דניאל אור

בטרם צאת בחירי העם, המרגלים, לתור את הארץ נאמר בכתוב: "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (יג, טז).

שינוי שם זה מתפרש ברש"י, על פי המדרש, כך: "התפלל עליו ה' וישועך מעצת מרגלים".

אנו עומדים מול תפילת משה ומנסים להבין מדוע חשש שיהושע ייכשל בחטא המרגלים? הלא חטא המרגלים עצמו קשה להבינו, כיצד גדולי ישראל אלו נכשלו בחטא זה, ומדוע יש לחשוש שמא יכשל אף יהושע בחטאם? אנו מוצאים גם שכלב בן יפונה בבואו לארץ הלך והשתטח על קברי האבות בחברון, ושוב, מחשש שמא ייכשל בחטאם. מדוע פחד? מדוע לא סמכו, הוא ויהושע, על אמונתם החזקה והאיתנה? ועוד מוסיף ושואל הגרש"ז מקלם זצ"ל בספרו "חכמה ומוסר": הפלא הוא גם על משה רבינו ע"ה! מנין נבע חששו שבחיר תלמידיו, ענק הרוח, עלול חלילה להיכשל בחטא של חיפוש אחר כבוד, האם בגלל החשש שלא ימונה לנשיא עם בואם ארצה, ובגלל זאת יוציא את דבת הארץ רעה, עד שהרגיש צורך להתפלל עליו?

בעינינו, מוסיף הגרש"ז מקלם, הפלא גדול אף יותר, שכן על עצמנו אין אנו חוששים, אפילו כאשר אנו נמצאים בקרב בני אדם שסכנת

* אין אנו תוששים, אפילו כאשר אנו נמצאים בקרב בני אדם שסכנת השפעתם עלינו היא גדולה, אין איפוא, חשש מרע"ה על האדם שלו הגא מסר את כל התורה פן ייכשל בחטא כה גדול? היתכן שאדם כה גדול כיהושע יחטא בחטא שתוצאותיו יהיו לדורות?

התשובה, ככל שהיא רחוקה מאיתנו, גלויה היא לגדולי עולם, אשר רגישותם הנפשית והרוחנית גבוהה. משה רבינו ע"ה, יהושע וכלב, הבינו היטב, בעומק שכלם וברוחב דעתם, שגם האדם הגדול ביותר עלול ליפול בנקל ולהיכשל בחטא החמור ביותר בכוח השפעת הסביבה עליו. לפיכך התפלל משה עליו שלא ייכשל יהושע עמהם.

אולם, מדוע התפלל משה רק על יהושע ולא על כלב? ועוד קשה: מדוע רק כלב השתטח על קברי האבות ולא יהושע?

קס ברכת שלח מרדכי

45
היה סבור שבא לספר בגנותו, מתוך שהיה בלבם על משה שבביל דברי המרגלים, שתקו כולם לשמוע גנותו. אמר, והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו" (רש"י יג, ל).

יהושע, מלכתחילה, חרד יותר. לא הרשה לעצמו לנקוט מנהג כלב.

יהושע לא סמך, אף לא על תפילות.

יהושע הכיר אל נכון, כי אין תריס בפני זרקורי השפעה.

מאומה לא יועיל, פרט לעבודה עצמית.

גם תפילותיו וברכותיו של משה רבינו, לא יאטמו את נפשו מפני זרם אכסיות ההשפעה.

חייבים לעבוד, חייבים לעמול. חייבים לא להסיח דעת מן הפחד והחרדה. אסור להכנס לשאננות.

לכן, עשה משה רבינו, מעשה עצום.

* - צירף את ברכתו ותפילתו, למהותו הקיומית של יהושע.

לאמור:

מעטה ואילך, נשתנתה מהותו, להיות, זה שמו וזה זכרו, חרד, חושש, מתפלל ומתברך בכל עת בכל שעה.

יחד עם מהותו, כחלק הימנה, תלווהו תמיד הדאגה והחשש, שמא יושפע.

גם כאשר פרשת מרגלים תחלוף תעבור לה, יהושע ישאר עם שמו לעד ולנצח.

כל מציאותו תכריו, ללא הרף וללא הפסקה: הנך יהושע זקוק לעזרת שמים, שלא יפתוך עצות מרגלים.

ללא הרף וללא הפסקה, ימשיך יהושע, עדי עד, לעמול ולעבוד ולחסן עצמו, למען לא תחדור, חס וחלילה, כל השפעה, כל הנראה ומה שאינו נראה לעין.

46 RABBI FRAND ON THE PARASHAH 2 259

If the plot of the spies was based on their desire to retain their leadership role, as the Zohar suggests, then why was Moshe concerned about Yehoshua joining such a plot? Yehoshua had no interest in leading Klal Yisrael!

My Rebbi, Rav Yaakov Moshe Kulefsky zt"l, told me an amazing insight from the Kozhnutzer Maggid.

Moshe sensed that the meraglim would be affected by their desire to retain their positions of leadership, and, based on Yehoshua's reaction to Eldad and Meidad's prophecy, Moshe was concerned that Yehoshua might acquiesce to their plan for the diametrically opposite reason: to avoid assuming the mantle of leadership. Yehoshua was so humble that he might have been prompted to forestall a situation in which he would be forced to lead Klal Yisrael by convincing the Jewish people not to enter Eretz Yisrael.

I find the implications of this insight frightening. We are all aware that our negative character traits can cloud our vision and affect our decisions and our outlook on life. Humility, however, is far from a negative character trait — on the contrary, it is considered one of the finest traits a person can possess. The idea that a person can be affected so negatively by a positive character trait is frightening indeed.

עונה על כך ה"חפץ חיים": קיימות שתי דרכים בעבודת ה', שעה שמבקש האדם לחסן את עצמו מפני ההשפעה השלילית של בני האדם המקולקלים בדיעותיהם. הדרך האחת היא לצאת למלחמה גלויה נגד פורקי העול, להיאבק נגדם בצורה גלויה ותקיפה. הדרך השנייה הינה הפוכה בתכלית. לפיה, יש להימנע ככל האפשר מריב, ואפילו לנהוג כלפי חוץ כאילו מסכים עימם. כך יניחו לו לנפשו כי יחשבו שהוא מסכים עם דעתם הגלוזה, ובהזדמנות הנאותה יגלה את דעתו.

לכל דרך מעלה וחיסרון. הנאבק בגלוי מחסן את עצמו מפני הדרדרות, אולם מסתכן בכך שאויביו עלולים לפגוע בו ישירות.

* השתיקה, לעומת זאת, מרדימה את האויבים לבל יפגעו בו, אבל בדרך זו טמונה גם סכנה של "התקררות" וקליטת השפעת הדעות הזרות.

משה רבינו, הכיר את כוחות נפשם של יהושע וכלב. הוא ידע שכוחו של יהושע גדול בדרך הראשונה, דרך המאבק הגלוי. על כן, התפלל שהמרגלים לא יפגעו בו, תפילה, שכלב לא היה זקוק לה.

* לעומתו, כלב דרכו הייתה דרך השתיקה, אבל מפני החשש שמא תתקרב אמונתו, אגב שתיקתו, ובמשך הזמן עוד יושפע מהם, לכן בבואו ארצה הלך להשתטח על קברי האבות כדי שזכותם תצילו מן הניסיון הקשה.

גם בימינו המאבקים מול ה"אויבים" מתוכנו הם קשים ומרים ועלינו לדעת באיזה נשק להשתמש מולם. מי שאינו יכול לצאת למלחמה בגלוי יבחר את הדרך בה בחר כלב - להשתטח על קברי האבות, לבכות ולהתחנן שהקב"ה יצילו מן הניסיון.

טללי שלח אורות

44
ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, יג)

התפלל עליו "י-ה יושיעך מעצת מרגלים". גם כלב סיכן עצמו והשתטח על קברי אבות כדי "שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם".

ויש להבין, האם לא היו יהושע וכלב חזקים בדעתם ואמונתם, עד שהיו זקוקים לתפילה כדי להנצל מעצת מרגלים. וכי לא די היה בכך, שישכילו להשמר ולהזהר בעצמם מלהתפתות אחריהם.

מכאן יכולים אנו ללמוד ולדעת מהו כוחה של "החברה", שהוא כח רוחני

בר-תוקף. אדם המשתייך לחברה מסוימת הופך להיות חלק ממנה, עך שכמעט ובלתי אפשרי להינתק מדרכיה, אם לטוב ואם למוטב.

* ומאיידך גיסא, גדול כוחה של תפילה, עד שרק בכוחה לסייע לאדם להנצל מליפול אל הנהום, אשר חברה רעה עלולה למושכו אל תוכה.

47
A bribe does not necessarily have to be in the form of money; anything that can cloud our perception of reality is considered a bribe that will blind our eyes and make words that are just appear crooked. Even a person with perfect vision cannot see clearly through frosted glass; the opacity distorts everything he sees. An agenda, even if it is as altruistic as the desire to keep Moshe Rabbeinu in power, will distort reality.

Now, if Yehoshua was liable to fall into the terrible plot of the meraglim because of his personal agenda, then what about us? Is there any way that we can avoid falling prey to our personal interests?

The answer is that we must be sure to follow Yehoshua's lead. Moshe's foresight rescued Yehoshua from sin.

The Mishnah teaches us, "Accept a teacher upon yourself, acquire a friend for yourself ..." (Avos 1:6).

* Each one of us must be sure to have a teacher or a friend who can see through the self-interests that muddy our vision. If we do not have someone in our lives who is able to view our decisions objectively and set us straight, we are bound to fall prey to our opaque agendas.